

Љиљана М. БАЊАНИН*
Dipartimento di Lingue e Letterature
Straniere e Culture Moderne
Torino

Оригинални научни рад
Примљен: 01. 11. 2017.
Прихваћен: 27. 12. 2017.

ЈЕДАН НЕПОЗНАТИ ИТАЛИЈАНСКО-СРПСКО-ХРВАТСКИ РЕЧНИК

Италијанска лексикографија од 16. века систематски и организовано посвећује велику пажњу изради и публикавању речника и енциклопедија, али се, паралелно с неговањем италијанског језика, већ од 18. века јављају први специјализовани, стручни речници. Ова традиција наставља се и у 20. столећу: предмет овог рада је стручни италијанско-српско-хрватски речник војне терминологије (*Dizionario militare italiano-serbo-croato*) чији је аутор генерал Ђовани Ферери.

Циљ рада је да се прикаже овај непознати речник, да се опише његова макро- и микроструктура, почев од увода, пропратних објашњења, упутстава о коришћењу, па до додатака и прилога, као и да се утврди значај који је ова публикација имала у времену и контексту у којем је настала.

Кључне речи: лексикографија, војни речници, војна терминологија, Ђовани Ферери.

1. Термин лексикографија односи се, на првом месту, на онај део науке о језику који се теоријски и практично бави изучавањем речника, обухвата лексикографску литературу (штампане и рукописне радове и речнике) али и конкретно састављање и објављивање речника (Драгићевић 2014). Италијанска лексикографска традиција овако постављена датира из 15. века, када су настали први монолингвални речници италијанске Вулгате, по узору на регистре латинског језика. Мада су ти први речници – чији су аутори били хуманисти (Љуиђи Пулчи, Леонардо да Винчи, Никола Вала)¹ – осциловали између спискова и регистара, и показивали методолошке несигурности у навођењу речи, већ 1612. излази у Венецији речник престижне фирентинске Академије Круска *Vocabolario degli Accademici della Crusca*, који представља

* ljliljana.banjanin@unito.it

¹ Уп. Дела Вале 2005: 20–23. О историјском прегледу италијанске лексикографије уп. Марело 1989: 6–16.

велики помак: био је састављен на теоријски стабилним и кохерентним основама, по узору на европске моделе. Ово издање, као и сва наредна, објављена између 1729. и 1738, била су, у периодима интензивне лексикографске активности који су уследили, полазиште за састављање бројних речника, тако да је, нпр., 19. век у италијанској литератури дефинисан као „век речника” – *secolo dei vocabolari* (Дела Вале 2005: 33), чиме су постављени темељи савремене лексикографије 20. века.

1.1. Пијемонт се већ од 18. века истиче веома интензивном лексикографском активношћу, публикавањем многобројних речника – било да је реч о специјализованим / стручним дијалектолошким, речницима класичних језика, или енциклопедијским – што је било у складу са целокупном издавачком делатношћу, а што поткрепљује и податак да је крајем 19. века у Торину и у Пијемонту регистровано седамнаест издавача који су у својим каталозима имали бар по један речник (Марело 2005: 182–183).

Може се, дакле, утврдити да Пијемонт у овоме периоду предњачи у односу на остале покрајине, а међу бројним публикацијама ове врсте, као што подвлачи Марело (2005: 188), посебно се истичу валидни војни речници – последица дуге војне традиције ове италијанске покрајине. Континуитет издавања и штампања војних речника у торинским штампаријама и малим издавачким кућама илуструје неколико примера: Ђузепе Граси (Giuseppe Grassi) објављује 1817. прво двотомно издање свог *Италијанског војног речника* (*Dizionario militare italiano*), док друго, проширено, излази 1833. Пешадијски официр Пио Бози (Pio Bosi) 1869. у једној торинској типографији штампа енциклопедијски војни речник импозантног обима, на 679 страна, а 1875. прикључује му додаток од 90 страна. И Грегорио Карбоне (Gregorio Carbone), артиљеријски генерал и директор Војне библиотеке у Торину, објавио је 1863, код престижног торинског издавача Верчелина, свој војни речник (*Dizionario militare*), с посветом италијанском краљу Виктору Емануелу II (уп. Марело 2005: 188–190).

2. Војну традицију и такву вокацију града Торина, која се овако манифестовала кроз издавачку активност, поткрепљују и подаци о постојању војних школа, чији је циљ био формирање војног и официрског кадра. Већ 1793. краљ Карло Емануеле III основао је школу за практичну и теоријску обуку артиљераца, а 1863. је, краљевским указом, основана једна од најбољих институција за војну обуку, Војна академија (*Scuole d'Applicazioni delle Armi e del Genio*) – обновљена 1892, која ради и данас; од 1867. постоји и Виша школа за (трогодишњу) обуку официра (*Scuola Superiore di Guerra*). Због сталног присуства великог броја војника и официра, али и због своје карактеристичне архитектонске структуре „четвртастог” града, сличног римском полигону и гарнизону, Торино је подсећао на град касарну (уп. Бањанин 2013: 182).

2.1. У једној од ових војних институција се, по свој прилици, формирао и Ђовани Ферери (Giovanni Ferreri), аутор речника који је предмет овога рада. О Ферерију нема информација у биографским речницима и енциклопедијама; реконструкција његове биографије могућа је једино преко његове војне каријере, на основу података из војних архива, али и праћењем инте-

ресовања за наш језик, што представља само један део његовог списатељског опуса.

Ферери је био пореклом из Барбаније у Пијемонту, на шта указује и његово презиме, распрострањено у овој северној италијанској области. Рођен је у Риму 1878, али је извесно да је, и поред мобилности коју намеће војничка служба, велики део живота провео у Торину, у чијој је близини – у месту Панкаљери – и умро 1964.² На основу података из војне документације сазнаје се да је 1928. добио звање професора, а највероватније је радио и у торинској Војној академији. Током свог дугога живота прошао је све степенике војне каријере: године 1896. је војник-добровољац, а затим, преко чина наредника, потпоручника и поручника у инжењеријској бригади, па капетана, заробљеника у Првом светском рату, долази до чина пуковника и генерала. У документу о пензионисању, 1954. године, стоји да му је униформа остављена на располагању у знак почаст и поштовања за војне заслуге.³ Током војне каријере Ферери је – како је документовано у војној књижици – више пута награђиван: 1926. орденом кавалера Реда Св. Мауриција и Лазара краљевске куће Савоја, 1933. титулом комендатора Краљевине Италије, а 1938. високим државним признањем као аутор уџбеника и речника српско-хрватског језика. У пропратној ноти државног секретара Министарства за рат стоји да је реч о књигама које су „практичне” и „изузетно корисне” у „војне сврхе”.⁴

2.2. Бројне публикације које је Ферери објављивао, почев већ од двадесетих година, тематски се могу сврстати у две групе: прву чине текстови културолошко-историјског типа посвећени делу Пијемонта из ког потиче његова породица, а друга обухвата публикације са војном тематиком. На овом другом пољу он делује као практичар али и као стратег, који изучава теоријске аспекте војне науке.⁵ У томе контексту може се тумачити и његово интересовање за наш језик, мада је немогуће утврдити разлоге због којих је почео да се бави њиме, као и околности под којима га је учио и научио, јер у документима о томе нема трага.

Ферери је, најпре, аутор три уџбеника/приручника српско-хрватског језика, објављена раних тридесетих; мада они нису предмет овога рада, на њих указујемо зато што претходе изради речника и несумњиво су у тесној вези с њим, као нека врста припреме. У хронолошки првом, у наслову се подвлачи термин „југословенски језик” а приручник се представља као „увод” у граматику, читање и конверзацију „фигуративном методом”: *Avviamento allo studio*

² Податке о боравишту и смрти добили смо од анаграфске службе општине Панкаљери (Servizio Anagrafico Comune di Pancalieri).

³ Уп. документат: D. M. li 2. 7. 1954 reg. 27 – foglio 210. До података везаних за Фереријеву војну каријеру дошли смо преко архивске службе италијанског Министарства одбране у Торину и Риму (Ministero della Difesa, Direzione generale per il personale, V reparto, XII divisione. Documentazione esercito).

⁴ Уп. документат / диспозицију Министарства бр. 1087 од 22. октобра 1938 – XVI: „Encomiario da S. E. Il Sottosegretario di Stato per la Guerra per la praticità veramente utile, di un manuale e dizionario della lingua serbo-croata pubblicato a cura del ai fini militari [...]”

⁵ Уп. G. Ferreri, *Ricoveri di montagna*, Torino, 1923; G. Ferreri, *Dati pratici sulla sistemazione delle posizioni nella guerra campale, con annesse tabelle, schizzi e figure (scuola di Guerra)*, Torino, 1925; G. Ferreri, *Guida pratica per la protezione antiaerea*, Torino, 1935.

della lingua jugoslava: grammatica, letture, conversazione col metodo figurato (1930). Следеће, недатирано дело, највероватније из 1931, насловљено је као „приручник” – *Manuale di lingua serbo-croata, 2. ed. riveduta ed accresciuta* – и већ у наслову измењен је и прецизиран званични назив језика (*lingua serbo-croata*). У трећој књизи, *Manuale pratico di lingua serbo-croata / A dispense* из 1932, акценат је на „практичној” употреби приручника – дата је у облику свезака са текстовима и илустрацијама за читање, превођење, конверзацију и, што је веома занимљиво, садржи прилог са 20 табли са ћириличним текстовима. Овде се такође већ у наслову прецизира да је приручник намењен првенствено војним школама. Сва три уџбеника објављена су код истог торинског издавача, типографа Алфреда Клука, код кога је Ферери и раније објављивао своје текстове и код кога је публикован и речник.

3. Мада без ознаке године, може се прихватити да је Фереријев војни речник штампан тридесетих година, сасвим сигурно између 1932. и 1938. Ова последња година наводи се у каталозима торинских библиотека, у којима су и сачувани једини примерци речника,⁶ као највероватнија година штампања. Наводи је и Кронија – он се није бавио Фереријем већ га само узгредно спомиње међу ауторима антологија и речника из прве половине 20. века (Кронија 1958: 673). Да је сасвим исправно као годину публикавања означити 1938, потврђује и податак о награди Министарства за рат, која је аутору додељена управо те године.⁷ На корицама се, уз ауторово име, наводи и војни чин генерала, и даје двојезични наслов *Dizionario militare italiano-serbo-croato / Vojni rečnik italijansko-srpsko-hrvatski*, уз податак да садржи око 2.000 речи.⁸

3.1. На плану макроструктуре посматрано, речник је, као свако озбиљно дело те врсте, опскрбљен очекиваним пропратним елементима (предговор, скраћенице, објашњења). Они су овде дати билингвално, најпре на италијанском а затим на српско-хрватском, латиничним писмом и екавским наречјем. У предговору се експлицитно прецизира функција речника: треба да послужи „официру”, дакле вишем и образованијем слоју војне популације, као „подсетник / вадемекум”, „то јест као приручна књижица која ће му олакшати аутодидактично учење. Он ће тако изградити платформу продубљеног познавања војних израза италијанског и српско-хрватског језика” (Ферери 1938: б. с.). Следи и ауторово објашњење да је италијанске изразе превео „дословно”, те да је „означио односно у загради и са звездом (*) изразе српско-хрватске терминологије” и додао стране речи у употреби. Одељак *Skraćenice* (*Abbreviazioni*) садржи знаке који олакшавају сналажење и употребу (знаци за понављање, еквиваленти, напомене за комплементарну употребу цртежа, фразеологије и дијалога из другог издања ауторовог приручника српско-хрватског језика, при чему је највероватније реч о издању из 1931. Кратко по-

⁶ Војни речник чува се у следећим торинским библиотекама: Biblioteca della Fondazione Luigi Einaudi, Biblioteca del Seminario Arcivescovile, Biblioteca del Centro italiano documentazione azione studi.

⁷ Уп. напомену 6.

⁸ Уп. Ферери [1938]. Сви цитати и примери дати су према овој издању.

главље са *Objašnjenjima* (*Spiegazioni*) садржи заправо ознаке за скраћенице и информације као нпр.: *agg.* > *aggettivo* – pridev; *art.* > *artiglieria* – артиљерија; *coll.* > *collettivo* – zbirna imenica; *f. pl.* > *femmini le plurale* – множина женскога рода; *m. pl.* > *maschile plurale* – множина мушкога рода. У овом делу су и ознаке за падеже за које се у италијанском даје латински назив (*nominativo, genitivo, dativo...*) док за српско-хрватски стоји први, други, трећи итд. падеж. Следи табела са ћириличним писаним и штампаним словима („Велика / мала / штампана азбука”), као и словима, ћирилицом, исписани бројеви од један до десет. У завршном делу (стр. XXVI–XXVII) дате су *Vojničke skraćenice* (*Abbreviazioni militari*) поређане абecedним редом, при чему је занимљиво да се на првом месту налази српско-хрватска скраћеница, па пуни облик, а тек затим италијански еквивалент, на пример: **bar. punj.** *barutno punjenje* – *carica di polvere*; **K. P.** *Komanda pešadije* – *comando di fanteria*, **niš. lin.** *nišanska linija* – *linea di mira* итд.

3.2. Микроструктура речника тј. скуп оних елемената који су саставни део сваке речничке јединице (фонетска транскрипција, слогови, изговор, графичке варијанте, морфолошке информације, граматичка категорија, род, етимологија, употребни маркери, дефиниција, фразеологија и стилски квалификатори) овде су мањкави, или су сасвим изостали. Ово се објашњава природом и адресатима речника – што ћемо илустровати са неколико примера.⁹

Глаголи су бројчано веома добро заступљени и, заједно с именицама, чине главни корпус речника. Италијанске лексеме визуелно су истакнуте болдом (тј. масним словима), у неким је инфинитивни наставак одвојен од основе, али то није консеквентно спроведено. Облици српско-хрватских глагола сви су у екавском облику; у доста примера понуђен је само превод, с тим што је он у неким случајевима непотпун или мањкав:

Accampa-re *logorovati*;
Defilare *defilovati*;
Indica-re *označiti, obeležiti*;
Minare *minirati*.

У највећем броју примера наводе се глаголски видски парови без специфичних објашњења о природи облика, и то тако што се на основу глагола додају наставци – по правилу, најпре се наводи перфективни, а затим имперфективни глагол:

Esam-inare *ispit-ati-ivati*;
Intossica-re (*avvelenare*) *(o)trovati*;
Occultare *prikri-ti-vati*;
Restring-ere *su-ziti-žavati, ste-gnuti-zati*;
Vinc-ere *pobe-diti-divati*;
Limi-tare *ograničiti, opredeliti*;
Spiana-re (*distruggere*) *pušiti, uništiti* – у овом случају без аспекатских парова.

⁹ Сви наведени примери су у облику у коме се јављају у италијанском оригиналу.

У неким другим случајевима дати су и граматички маркери (предлошке рекције уз глаголе), некада без примера а некада допуњени изразима типичним за војну употребу. На пример:

Dispo-rre 1. raspolagati (L.); raspore-diti-divati;
Esten-dere (a) prote-gnuti-zati na (A.);
Fronteggiare (*il pericolo*) prkositi (D.) opasnosti;
Provvedere snabd-eti-evati, opskrbeti (L.), nabaviti.

Врло чести су идиоми и устаљени изрази везани искључиво за војну терминологију:

Abbandonare (*una posizione*) napu-stiti-štati položaj; ~ (*il servizio*) ostaviti službu;
Accerchiare (*il nemico*) opkol-iti-javati neprijatelja;
Nuotare plivati; ~ *nel sangue* biti sav krvav; ~ *contro corrente* (*nel senso d. corrente*) plivati uzvodu (nizvodu);
Scoppi-are pu-ći-cati, rasprsnuti se (eksplozirati); ~ *in aria* eksplozirati u vazduhu; ~ (*a guerra*) planuti (rat).

Пример комплетне речничке јединице могао би да буде следећи:

Punta-re 1. (*dirigersi su*) uprav-iti-ljati k (D.), nastup-iti-ati 2. (*un'arma*) nišaniti na (A.) 3. (*mirare*) ciljati na (A.) // **-mento** (*in direzione*) nišanjenje po pravcu // **-tore** nišandžija.

Уз италијанску лексему **Individuare** понуђена је и идиоматска употреба која се односи на уочавање објектива (*individuare* > *obiettivi*), елемент који је изостао у облику уоч-iti-avati, који је допуњен туђицом *reperisati*.

Као куриозитет може да се наведе пример глагола чија се употреба ограничава на једно једино, основно значење:

Trad-urre dall'italiano in serbo-croato prev-esti-oditi s italijanskog jezika na srpsko-hrvatski

док су изостала нека друга: „2. sprovesti; ~ *tradurre in atto* sprovesti u delo, ostvariti; ~ *qn* (kanc.) stražarno sprovesti koga; 3. predati, preneti” (Klajn 1996: 878).

У Фереријевом војном речнику јављају се и неке данас неуобичајене форме, које су ипак регистроване у речнику САНУ. Тако се за глагол „*fuggire*” као перфективни корелат даје „*pobeći*” а за имперфективни „*pobežati*”, а слично је и код глагола „*proteggere*” > „*zaštićavati*”. Као пример може да послужи и глагол „*spezzare* *slomiti*, *razbiti*” за који налазимо и облик „*in più pezzi* *isprelamiti*”. Слично је и са глаголом „*appiedare*” чији имперфективни корелат гласи „*sjahivati*”, док се за израз „*appiedando per il combattimento a piedi*” даје партиципни облик „*sjahujući za borbu peške*”. За глагол „*appoggiare* (*aiutare*)” јавља се само итеративни облик „*potpomagati*”, а не и имперфективни „*помагати*”.

У организовању именичких лексема аутор је следио сличан модел, с тим што јединице варирају од сасвим једноставних до сложенијих, при чему се запажа да нигде није наведен граматички род српско-хрватских именица:

Accesso (a) pristup, prilaz k (D.);
Affusto lafet, *sotto*-~donji lafet;

Arma 1. Oružje (solo al sing.); ~ *bianca* hladno oružje // 2. (fant., art., ecc.), rod vojske – овде се дају и изведенице као **armamento** наоружање, **armistizio** примирје, **armata** армија;
Baionetta bajonet, nož; *attacco alla* ~ napad bajonetom;
Bomba bomba; ~ **a mano** ručna bomba // ~ *da fucile* pucana bomba // **bombardare** bombardovati // **-rdamento diurno** dnevno bombardovanje; ~ **notturmo** nočno bombardovanje;
Bombarda bacač mina;
Calma 1. (*nelle operazioni*) zatišje; (*sangue freddo*) hladnokrvnost;
Fucile puška; ~ *mitragliatore* пушко-митралјез;
Fuoco ватра; ~ *d'infilata, incrociato, radente* уздужна, unakrsna, brišuća ватра; *esercitazione a* ~ vatreno вежбање; *fuoco!* paljba!
Lancia-bombe bacači mina // **-fiamme** bacači plamena // **-messaggi** bacanje izveštaja;
Min-a mina; *fornello da* ~ komora mine; *foro da* ~ мински канал; *collocare una* ~ položiti minu; *far brillare una* ~ rasprs-nuti-kavati minu // **-atore** miner // **-erale** ruda // **-iera** rudnik;
Mitragliatrice [mrt.] митралјез;
Razzo (*illuminante*) svetleća raketla;
Spada mač; *a ferro e fuoco* ognjem i mačem.

Адјективске или партиципске лексеме организоване су према истом моделу, као што показују примери:

Anzia-no stariji // *per* ~ **nità** po starešinstvu;
Ausiliario pomoćni // *armi* ~ pomoćni rodovi vojske;
Identi-co istovetan, jednak (identičan);
Idone-o (*di servizio*) sposoban za službu;
Illeso neoštećen;
Immun-e (*esente*) oslobođen (G.);
Imperforabil-e neprobojan;
Imperbeabile (*agg.*) neprokišljiv (nepromoćan); (*sost.*) kišni plašt (kaput koji ne propušta vodu);
Inferiore potčinjen; *uff.* ~ niži oficir;
Invincibile nepobedljiv, nepobedan;
Micidiale (*fuoco*) ubistvena (ubitaćna) ватра;
Minimo najmanji, najniži (minimalan);
Tassativo (*chiaro*) jasan; (*esplicito*) izrećen; (*formale*) formalan;
Urgen-te (*agg.*) hitan; *soccorso* ~ (*pronto soccorso*) hitna pomoć;
Vuoto (*agg.*) prazan, šupalj; *sezione vuota* (*art.*) ispražnjeno odeljenje.

Придеви и прилози заступљени су у знатно мањем броју у односу на глаголе и именице и, као што може да се види, навођење није уједначено, па се некада уз облик додаје граматички маркер (као у последњим случајевима), мада је већином изостављен.

4. Да закључимо: формат, обим и структура речника указују да је реч о редукованом једносмерном билингвалном речнику ограниченом искључиво на војно поље. То, у формалном погледу, има неколико предности, али и недостатака. Наиме, овакав сужени формат поједностављује унутрашњу организацију и олакшава консултовање речника, што је и разумљиво с обзиром на намену, тј. чињеницу да је речник намењен војном кадру. Даље, понуђен је мањи број одредница и, у односу на друге врсте речника, његова унутрашња организација је симплификована: не наводе се нијансе значења; не дају се мање фреквентне конструкције, идиоматски изрази често су елиминисани – тако да овакав речник јесте лакши за коришћење, али је зато и мање информативан. Дакле, ограничен број одредница олакшава коришћење и потрагу за појединим речима, али, с друге стране, онемогућава прецизност – која у овом

случају и није била ауторова интенција: речник је требало да има практичну комуникативну функцију тј. није био осмишљен као помагало у превођењу. Редукована форма условила је изостанак граматичких маркера чија је функција да у оквиру леме на „економичан начин представе све релевантне граматичке карактеристике лексема” (Ристић 2014: 115), док се квалификатори подразумевају јер је у уводу објашњено да је реч о војном речнику.

И поред многих недостатака и мањкавости овај Фереријев речник је иновативан и јединствен с обзиром на време објављивања, на његову природу и намену, која је највероватније била одраз ауторовог интересовања за српско-хрватски језик, *summa* његових лингвистичких компетенција, али и одраз времена. Италијанско друштво тридесетих година 20. века било је обележено империјалистичким и територијалним претензијама према словенском југоистоку. У том смислу може се тумачити и награда која је аутору додељена 1938, за заслуге на овом пољу. Овај особени војни речник отвара многа занимљива питања за нова продубљивања теме и нова истраживања. Једно од њих тиче се моделâ којима се аутор руководио у састављању свога речника: са италијанског становишта ово је прави раритет, за који су му као узор највероватније послужили не само италијански претходници него и речници на српском језику.

У овом раду изнели смо до сада непознате податке везане за биографију и војну каријеру аутора речника, изузетно занимљиве, готово мистериозне личности Ђованија Ферерија, генерала-писца и заљубљеника у српско-хрватски језик, али би било веома корисно открити и како је дошао у контакт са нашим језиком, када га је и под којим околностима учио и научио, као и какве је везе, и с ким, сасвим сигурно имао у Краљевини Југославији.

ИЗВОР

Ферери [1938]: G. Ferreri, *Dizionario militare italiano-serbo-croato. Vojni rečnik italijansko-srpsko-hrvatski*, Torino: Tipografia A. Kluc.

ЛИТЕРАТУРА

Бањанин 2013: Lj. Banjanin, Dal viaggio all'esilio: voci straniere a Torino (Antunović, Tommaseo, Tkalac), in: *L'Unità d'Italia nell'occhio dell'Europa*, a cura di E. Kanceff, I, 107, Moncalieri: C. I. R. V. I., 175–188.

Дела Вале 2005: V. Della Valle, *Dizionari italiani: storia, tipi, struttura*, Roma: Carocci editore.

Драгићевић 2014: Р. Драгићевић, Развој практичне и теоријске лексико-графије, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, ур. Р. Драгићевић, Београд: Чигоја, 9–26.

Клајн 1996: I. Klajn, *Italijansko-srpski rečnik*, Beograd: Nolit.

- Кронија 1958:** A. Cronia, *La conoscenza del mondo slavo in Italia. Bilancio storico-bibliografico di un millenio*, Padova: Officine Grafiche Stediv.
- Марело 1989:** C. Marelo, *Dizionari bilingui con schede sui dizionari italiani per francese, inglese, spagnolo, tedesco*, Bologna: Zanichelli.
- Марело 2005:** C. Marelo, Stampare e scrivere dizionari in Piemonte, in: *La lessicografia a Torino dal Tommaseo al Battaglia*. Atti del Convegno (Torino – Vercelli, 7–9 novembre 2002), a cura di G. L. Beccaria, E. Soletti, Alessandria: Edizioni dell’Orso, 179–204.
- Ристић 2014:** С. Ристић, Квалификатори у српској лексикографији, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, ур. Р. Драгићевић, Београд: Чигоја, 113–130.

Ljiljana M. Banjanin

AN UNKNOWN ITALIAN-SERBO-CROAT DICTIONARY

Summary

The 16th century saw Italian lexicographers begin to devote considerable attention to dictionaries and encyclopedias in the Italian language. By the 19th century they were engaged in a parallel activity of editing and publishing the first specialist dictionaries, a tradition which would continue over time.

The focus of this article is an unknown Italian-Serbo-Croat military dictionary written by General Giovanni Ferreri, while its aim are: to date as accurately as possible its publication; to reconstruct the author’s biography; to provide both an analysis of the dictionary’s macro and micro-structure and examples illustrating its contents; and, given that it is now a rarity, to examine the circumstances of its production and publication.